

Leskovac 13.maja 2026

Seminar
JKP U RAZVOJNIM IZAZOVIMA

KLUČNA PITANJA RAZVOJA JKP

Miroslav M. Milojević, INSTITUT ZA EKONOMIKU I FINANSIJE

13.05.2026

Pitanja za razmatranje

Stanje u reformi JKP – umnoženi zahtevi prema sistemima

- U čemu se umnožavaju zahtevi
- Kako se problemi rađaju i odgovori pod pritiskom
- Kako praksa reaguje na ograničenja

Gde su razlozi teškoća u reformama

- Sistemi, sistemi...uslov za uspeh reformi
- Specifični napori su izgradnja i održavanje sistema
- Koji sistemi: upravljanje imovino, FUK

Nova uloga direktora

- Promene koje traži njegova funkcija
- Šta je nova suština upravljanja u JKP i direktorovog uspeha

Značajno izmenjene okolnosti funkcionisanja JKP

Do pre 10-ak godina zahtevi

- Održavanje kontinuiteta pružanja usluga
- Stabilno operativno funkcionisanje infrastrukture

Danas zahtevi

- da obezbede kontinuitet i kvalitet usluga,
- da održavaju infrastrukturne sisteme,
- da posluju finansijski održivo,
- da realizuju investicije,
- da odgovore na regulatorne zahteve,
- da povećavaju transparentnost,
- da upravljaju rizicima,
- da istovremeno funkcionišu pod snažnim socijalnim i političkim pritiscima.

Posledice:

- Umnoženi zahtevi - Izoštrjeni zahtevi - Javnost izoštrjenih pogleda - Pojačane kontrole
- Pritisak broj 1 – na izgradnju i održavanje sistema
- Isto tako broj 1 – pritisak na direktore
- Centalno a malo primećeno – menja se priroda upravljanja JKP – Naglasak: kvalitet upravljanja

Uvek problemi – uzroci - reakcije

Posledice se materijalizuju u različitim obeležjima

Najveći problemi nastju kroz	Reakcije su palijativne prirode, rešava se kratkoročnim odgovorima
<ul style="list-style-type: none"> • odlaganja investicija • parcijalnih odluka • nedovoljno povezanih sistema upravljanja • slabe kontrola i • odsustvo dugoročnog planiranja	<ul style="list-style-type: none"> • kroz povećano održavanje, • improvizacije • dodatni angažman zaposlenih, • odlaganje investicija • ili korišćenje infrastrukturnog kapitala iz prethodnih decenija.

„Najveći problemi komunalnih sistema često nisu oni koji su danas vidljivi. Najveći problemi su oni koji se godinama akumuliraju ispod površine sistema.“

Finansijska i infrastruiturna održivost

Kritičan: odnos investicija i amortizacije

Investicije – unos akumuliranih sredstava u razvoj

Izdatak danas – beneficije buduće

1. Raspoloživost fin sredstava
2. Uvek redak resurs
3. Prioriteti – šta prvo
4. Veština kombinovanja izvora
5. Iza svega opravdanost

Ključno pitanje:

- **Infrastruktura se troši a time tanji – slabi**
- **Obnavljanje traži krupna sredstva**

- **Sopstveni i pozajmljeni izvor**

- **Bitan sopstveni izvor – Amortizacija**

- **To su finansijski ekvivalenti onog što smo obračunali kao trošak i dobili kompenzaciju**

- **Šta sa amortizacijom radimo?**

Ključ razumevanja odnosa Amortizacija i Investicije

Posledice nedovoljnog ulaganja: negativan uticai na kvalitet života

Pravila:

Ako amortizaciju koristimo za ulaganja u manjem iznosu od raspoložive – sistem se degradira

Ako amortizaciju koristimo za ulaganja u punom iznosu – sistem se održava

Ako su investicije veće od amortizacije – sistem se razvija

Kakva je situacija u praksi: **JKP**

- **Zapostavlja se ovo pravilo**
- **Uglavnom je amortizacija veća od investicija**
- **A to znači da se ne radi sistemski i Planski nego kampanjski**

Primer: Odnos Investicije – Amortizacija

JKP Vodovod Leskovac

Cifre govore

- Investira nepuna četvrtina amortizacije
- Samo u jednoj godini investirano dve trećine amortizacije
- 4/5 amortizacije ode na druge svrhe
- Za pet prethodnih godina za 348 miliona odliva amortizacije na drugu stranu
- Rezultat: značajno umanjena vrednost infrastrukture i za toliko umanjena materijalna baza

God	Amortiz	Invest	Inv/Am	Am-Inv
2021	87.221	5.099	5,85%	82.122
2022	89.117	59.678	66,97%	29.439
2023	91.622	7.264	7,93%	84.358
2024	92.228	9.012	9,77%	83.216
2025	94.288	25.655	27,21%	68.633
Total	454.476	106.708	23,54%	347.768

Primer: Odnos Investicije – Amortizacija

JKP Naissus Niš

Cifre govore

- Hronično investira manje od amortizacije
- U proseku godišnje na investicije ide (65%), dakle oko 2/3 od ukupne amortizacije
- 1/3 amortizacije ode na druge svrhe
- Za pet prethodnih godina za 204 miliona odliva amortizacije na drugu stranu
- Rezultat: erodirana infraktstruktura, oslabljena materijalna baza

JKP Naissus Niš				
God	Amort.	Invest.	Inv/Amort	Am-Inv
2001	123.678	63.378	51,24%	60.300
2022	115.757	81.576	70,47%	34.181
2023	105.980	107.515	101,45%	-1.535
2024	113.034	51.954	45,96%	61.080
2025	109.077	58.549	53,68%	50.528
	567.526	362.972	64,56%	204.554

Praktično postupanje u investicijama

Investicioni deficit tera na snalaženje

Investicioni deficit izaziva:

- rast kvarova,
- povećanje gubitaka na mreži,
- češće havarije,
- rast troškova održavanja,
- pad energetske efikasnosti,
- povećane operativnih rizika,
- i smanjenje kvaliteta usluge.

Investicije se tada realizuju

- parcijalno,
- pod pritiskom hitnosti,
- ili kroz pojedinačne projekte, bez jasne veze sa:
  - dugoročnim planom obnove sistema,
  - analizom životnog ciklusa infrastrukture,
  - prioritetima razvoja,
  - i procenom ukupnih troškova održavanja.

Finansijski pritisci i ograničenja

Posledice se materijalizuju u različitim obeležjima

Finansijski pritisi

- rast cena energenata
- rast troškova rada
- povećanje troškova održavanja
- problemi naplate
- ograničenja cena usluga
- i potreba za dodatnim ulaganjima

Reakcije očuvanja likvidnosti

- odlaganjem investicija
- povećanjem obaveza
- smanjenjem razvojnih aktivnosti
- ili oslanjanjem na subvencije

U čemu su reforme neuspešne

Suština novog upravljanja: **Upravljanje sistemima mora biti integralno**

Anaize kažu da sistemi

- nisu dovoljno povezani
- ne raspolažu kvalitetnim podacima
- ne upravljaju rizicima
- nemaju razvijene analitičke kapacitete
- ne uspevaju da dugoročno upravljaju infrastrukturom.

Dijagnoze kažu: nepovrzanost“ Odvojeni su

- finansije
- tehničke službe
- investicije
- javne nabavke
- održavanje
- sistemi kontrola

Posledice neusklađenosti sistema

Posledice se materijalizuju u različitim obeležjima

U funkcionisanju

- Neusklađeni prioriteti
- Sporo odlučivanje
- Preklapanje aktivnosti
- Slabija kontrola troškova
- Nedovoljno povezivanje investicionih odluka sa stvarnim stanjem sistema

U upravljanju

- Reaktivno umesto proaktivno upravljanje
- Odluke se donose parcijalno
- Investicije se ne planiraju dugoročno pa se izvode kratkoročno

Sistemi koji čine uslov uspeha

Niz ih je i svi su zahtevni, jer su sistemi!

Sistemi su

- Krajnje složen skup elemenata koje čine ljudi, oprema i infosistemi
- Traže visoko stručna znanja i ulaganja
- Ljudi najznačajniji faktor
- Ili su integralni ili produkuju probleme.

Upravljanje imovinom

- Kapitalna imovina - prioritet

FUK

- Intrgraalne finansije

Interni sistemi kontrole

Sistemi...sistemi

Sistem donosi stabilnost i izvesnost

Šta sistemi donose?

- Sistem – prekrivanje celih kompleksa sa pravilima
- Sistem – normiranje ponašanja i odnosa
- Sistem – velika regulatorna struktura
- Sistem – velika investicija u uspostavljanja i održavanja
- Sistem – prva odlika vrednosti organizacija i institucija

Brojni su sistemi

- Interna revizija
- Interni sistemi kontrola
- FUK
- Sistemi bezbednosti
- ISO
- Integralni informacioni sistemi
- Računovodstvo
- ....

A..kako funkcionišu? I da li?

Jedan je poduhvat uspostaviti. Viši – da uspostavljeno funkcioniše

- Kad god izbiju skandali i nastanu velike štete – skoro redovno se konstatuje:

Otkazali su sistemi

Faktički – ljudi su otkazali jer ih ne primenjuju dosledno

Važno je zapaziti

- Sistemi koji ne deluju, **nisu sistemi**, oni su papirne odredbe
- Sistemi zahtevaju neprekidno nadgledanje, radi uveravanja o delotvornosti
- Mnogi su naizgled delotvorni, funkcionišu ali su falični
- Mnogi deluju, ali se njihovi signali ignorišu!
- Mnogi se zaobilaze

Pažnja – krucijalna!

Sistem je okvir, pažnja je realni čuvar!

Nije stvar u tome da su sistemi instalisani

Nije stvar u tome da sistemi postoje na papiru

Nije stvar u tome da je forma zadovoljena....

SISTEMI MORAJU DA FUNKCIONIŠU

- NEPREKIDNA PAŽNJA tek daje dokaz da postoje i da su delotvorni
- TEK ŽIVA AKTIVNOST GOVORI O TME DA SE OŽIVLJAVA SLOVO SA PAPIRA
- NIJE KVALITET UVESTI NORMA, VIŠE OD TOG JE DA NORMA ŽIVI

Direktori – ključni factor uspeha

Direktor od njega počinje i zavisi uspeh JKP

SISTEM I CELINA

- JKP je skup sistema
- Celina nije zbir pojedinačnih sistema
- Celina se osmišljava, ciljno sumerava, neprekidno kontroliše i usavršava .

DIREKTOR JKP

- Inspirator i motivator
- Kreator sistema
- Ciljno usmerenje i držanje pod kontrolom svege
- Iznad sveg

UMEĆE UPRAVLJANJA

- To nije zbir uspostavljenih sistema
- To je nešto izvan toga

Direktori – ključni factor uspeha

Direktor centralna odgovorna licnost

Nije dovoljno da vodi?

- operativu,
- dnevno rešavanje problema,
- ili administrativno upravljanje sistemom.

Prošireni zahtevi, on mora

- upravljati infrastrukturuom,
  - upravljati finansijskim pritiscima,
  - donositi investicione prioritete,
  - upravljati rizicima,
  - razvijati sisteme kontrola,
  - obezbeđivati pouzdane podatke,
- i održavati dugoročnu stabilnost sistema

Poruka iskustva – Formula uspeja

RAZVOJ TRAŽI INVESTICIJU VISOKE PAŽNJE

miroslav.milojevic@iefbg.com

